

רבי יוסי ואומר **לעולם אינו נהרג עד שיהיו פי שני עדי מותרין בו**, וא"ת והא תנן באלו הן הגולין (מכות דף ט:): רבי יוסי אומר השונה נהרג מפני שהוא כמועד ומותרה צפרק קמא דמכות (דף ו:): פריך לה ומשני דההוא היינו (ב) כרבי יוסי בר יהודה:

בפלוגתא דבן זכאי, תימה

דמשמע דקאי אכ"י

דאמר דכ"ע חוששין ללעז א"כ לרבי מאיר יהא נמי ככ"ג אע"ג דאיתכחיש צדיקות דהא חיישין שמא יבואו עדים אחרים שזינתה זין לפ"ה זין לפר"ת וי"ל דמיייר כגון דאמרי הנך סהדי לא היה שם עד אחר וטעמא דרבנן צעשמים ושלשה (א) לפר"ת דאירי כשהכחישו עדי האב הכחשה גמורה אע"ג דליכא למיחש לסהדי אחריי מ"מ ליכא למיחש שמא יזיס את עדי האב (ב) כגון דלא הוכחשו ויטרך נמי כ"ג אי נמי איירי דיש לבעל שני כתי עדים המכחישים זו את זו צדיקות דתו ליכא למיחש לר' מאיר לעדים אחרים דאפילו יבאו יהיו מוכחשים מאלו צדיקות ולרבנן ליכא למיחש לעדים אחרים דהכחשה צדיקות לאו כלום (א) אי נמי דעדי האב הזימו לעדי הבעל דלכו"ל עלמא ליכא למיחש לאחריני וטעמא דרבנן דכ"ג משום כבוד ראשונים אפילו הזימו קודם גמר דין כל שכן לאחר גמר דין דלמי טפי שפיר

דהוי כ"ג ורבי מאיר לא שייך כבוד ראשונים דלא היה כאן חיוב מיתה דהוכחשו צדיקות: **עדי האב** נהרגין ומשלימין ממונן. תימה דאמאי נהרגין דמנו אמרי לא למייב עדי הבעל זאלו אלף לחייב הבעל ממונ קאמינא כיון שלא התרו בהן דעדים זוממין לא בעו התראה וכו' אע"ג אמרינן לקמן צפרק היו צדקין (דף טז:): למאן דאמר חבר א"י התראה עדי נערה המאורסה אין נהרגין מתוך שיכולין לומר לאוסרה על צעלה זאלו וי"ל דהכא שאני כיון שידועים דבאים להרוג את האשה יודעים שיהרגו אותן אם יזומו דאי אפשר להיות זה זאלו זה אצל התם לא ידעי שהיתה חצירה אי נמי לא ידעי דחבר א"י התראה והא דפריך התם אלף אשה חצירה דקיימא לן (א) (כר') יוסי צ"ר יהודה דמיקטלא היכי משכחת לה הוה מצי לשנויי בגו דידעי שהיא חצירה וידעי שחבר א"י התראה: **במזון** יהוה הנפשות ל"ה. הא דמקשה צפרק כיצד הרגל (צ"ק דף כב: ד"ה צנדי) דפטר התם אפילו בגדי דחד ועבדא דחד מפורש צמקוס אחר: **לרצונן רשע הוא**, ואע"ג דרצא צעי רשע דחמס צפרק זה צורר (לקמן דף ט:). האי כמו רשע דחמס הוא דומיא דארכל נצילות למיאבון כיון שעובר להנאתו על דעת קונו כמו כן היה עושה בשביל הנאת ממונ ומעיד שקר והא דאמר התם (דף ט:): השחוד על העריות כשר לעדות פירש צקונטרס (א) לאו דליכא סהדי שחוד על העריות אלף שהוא גם צעריות ומתיחד עמהן והאי

דקאמר ארבעים ככתפיה וכשר היינו משום דמלקין על ייחוד כל העריות חוץ מאשת איש דמלקין על לא טובה השמועה אי נמי התם כשר משום דיזרו תוקפו כ"כ וחשוב כאנוס אבל ארבעיה אין יזרו תוקפו כ"כ א"י א"י יזרו תוקפו וכשר לעדות אחרת ולא ארבעיה דחשוד על הדבר לא לנו ולא מעידו והא דפריך צפ"ק דמכות (דף ו: ו. ו) נרצע יליל אין לפרש יליל לפי שהוא פסול מחמת ששונה הרצוע שרצבו לאונסו שכן היה נראה לפרש דומיא דהרוג יליל דהכ"ט מוכח דלאונסו כשר ואין שונאו כמו הרוג ועוד דהרוג גופיה מצינא לפרש דלא מיפקל מחמת שגאה אלף מחמת שהוא טריפה ואינו ראוי להעיד ונראה לפרש דהתם מנרצע לרצונו פריך ואע"ג דלרצא כשר התם איירי שיש עדים שנרצע לרצונו דלאו אינו ראוי להעיד והוי נמנא עד אחד מהן פסול ועדותו צטלה וק"ק כיון דנרצע לרצונו איירי צחנס נקט לצסוף הורג ורצוע יליל פירוש ילילו על עצמם דמנרצע לרצונו דמייירי ביה הוי מצי למיפריך אכתי שיזיל את עצמו וי"מ דמהרוג ונרצע כשהם קרוצים פריך דיליל וכו' ה"ג הא כתיב ביה (שמות כד) מכה אציו ואמו וגו' אף על פי שהוא קרוב ונרצע נמי כתיב ערות אצין ואיכא למאן דדריש לקמן (דף נד:): ערות אצין נמש:

דא"כ מה יעשו שני אחין ואחד, כשר עמהם: **שראו צאחד שהרג את הנפש**, ופלוגתא דר' מאיר ורבנן נמי כגון שנמנא אחד מן השלשה קרוב או פסול וראה ושמק ולא התרה ר' מאיר סבר לה כר' יוסי דאמר צדיני נפשות לא שנה התרה ולא שנה שתק עדותן צטלה ורבנן סברי כרבי דליכא דשתק תמקיים

מה יעשו שני אחים ואחד שראו באחד שהרג את הנפש ואיבעית אימא כגון שהתרו בה אחרים ולא התרו בה עדים וקמיפלגי בפלוגתא דרבי יוסי ורבנן (דף טז:): דתנן רבי יוסי אומר לעולם אינו נהרג עד שיהיו פי שני עדי מותרין בו שנאמר יעל פי שנים עדים ואיבעית אימא כגון דאיתכחשו בבדיקות ולא איתכחשו בחקירות וקמיפלגי בפלוגתא דבן זכאי ורבנן דתנן מעשה וברק (ב) בן זכאי בעוקצי תאנים אמר רב יוסף "הביא הבעל עדים שזינתה והביא האב עדים והזימום לעדי הבעל עדי הבעל נהרגין ואין משלמין ממונ חזר והביא הבעל עדים והזימום לעדי האב עדי האב נהרגין ומשלמין (א) [ממונ] ממונ לזה ונפשות לזה (ג) ואמר רב יוסף צפלוני רבעו לאונסו הוא ואחר מצטרפין להרגו לרצונו רשע הוא והתורה אמרה (ב) אל תשת רשע עד רבא אמר (א) אדם משים עצמו רבא ואין אדם משים עצמו רבא פלוני

מיתה לזה לאשה ותשלומין לזה לאב לאו עלייהו רמו לשלומי אלף על הבעל שהרי על ידן הבעל צא לשלם לאב דכל זמן שלא הביא הבעל עדים שזינתה תחתיו אינו מתחייב לשלם מאה סלע על ידי עצמו כדאמרינן בכתובות (דף מו:): דלא קרינא ביה ואם אמת היה וגו' (דברים כג) דבלאו עדים לא מיקטלא הלכך איהו נמי לא מתיחייב אלף אם כן הביא עדים שזינתה והזימו: והזימום לעדי האב. היאך אתם מוסימים את אלו לומר שעמכם היו צמקוס פלוני והלא אתם עמנו הייתם צמקוס פלוני: **עדי האב נהרגין**, שרצו להרוג עדי הבעל: **ומשלמין ממונן**, מאה כסף לבעל שצלו לחייבו כשהזימו את עדיהו: **ממונ לזה**, לבעל: **ונפשות לזה**, ונהרגין בשביל העדים דקסבר רב יוסף כי פטר רחמנא מתחייב צנפשו וכו' התשלומין היכא דמיתה וממונ משום חד קאמא עליה: **פלוני רצונ**, צנשכב זכור: **לאונסו**, על כרחו: **הוא ואחר**, הנרצע הוה כשר להעיד עליו ואם יש אחר עמו נהרג הרצוע על פיהם: **אל תשת רשע עד**, דכתיב (שמות כג) אל תשת ידך וגו': **רבא אמר**, אין אדם נפסל לעדות בהודאת פיו דאדם קרוב אלף עצמו הלכך אין אדם יכול לשום עצמו רשע כלומר על עדות עצמו אינו נעשה רשע שהרי תורה פסלה קרוב לעדות ונהרג הרצוע דפלגינן דיבורא ומהימנינן ליה לגבי חצירה ולא מהימנינן ליה לגבי דידיה לפסול לעדות: פלוני

אנוסים היינו קטנים היינו פסולי עדות היינו נאמנים ואמר רמי צר חמא צגמרא לא שנו אלף שאמרו אנוסים היינו מחמת נפשות ונהימנינוהו צמאי דקאמרי שהיו אנוסין אבל לא מחמת ממונ ונראה דההיא דכתובות אמאי כמאן דאמר ציש נוחלין (צ"צ דף קל: ו. ו) דלא פלגינן דיבורא צחד גופא פי' צחד גופא כמו גירשתי את אשתי דלא פלגינן דיבורא צחד גופא לומר דלא מהימן לשעבר ומהימן להבא וכן אנוסין היינו מחמת ממונ שעל עצמו הוא מעיד כן דאי מהימנת ליה שהוא אנוס ניהמניה שהוא מחמת ממונ נאנס וכן פלוני רצעו לרצונו אין לפרש דלא מהימן צמאי דקאמר לרצונו אלף פלגינן דיבורא לומר שרצעו לאונסו דא"כ הוה פלגינן דיבורא צחד גופא וצמקאנא מהימן אהאי גופא וצמקאנא לא מהימן אלף פלגינן לומר שרצע אבל לא שרצעו וכן מוכח מפלוני רצע שורי דאי הוה אמרי' אדם קרוב אלף ממונו ה"א דמהימן לומר שרצע שור אחר אבל לא שורו דצשורו אין שייך לחלק צין אונס לרצון וכן מוכח ההוא דזה צורר (לקמן דף כה:):

חד אמר לדידי אופין צרבימא דמהימן שהלוח צרבימא אבל לא להרגה אפילו לאוסרה על צעלה אע"פ שגאסרת צאונס ואע"ג דבההיא דכתובות (דף יח: ו. ו) פלגינן דמהימנינן להו צמאי דאמרי כתיב ידיו הוא זה היינו אפי' צלא טעמא דפלגינן ועוד יש לומר דהתם בכתובות כיון דקיוס שטרות דרבנן דעדים צחתומין על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן צצ"ד לא פלגינן דיבורא לומר שאנוסין היו מחמת נפשות ואע"ג דאשכחן (גיטין דף ט:): פלגינן דיבורא גבי עבד שהציא גיטו וכתוב צו עצמן ונכסי קוויין לך דאמר רבא עצמו קנה ונכסיו לא קנה לא דמי דהתם כך הוא נוהג צכל שטרות דעלמא דצגט אשה וצגט שחרור הימנוהו רצבן על ידי צפני נכתב וצפני נחתם וצשאר שטרות הצרינו קיוס: אלף

(א) מכות ו: (ב) לקמן מ. מ"א. פ"א. (ג) רש"י, (ד) יבמות כה. (ע"ש), (ס) לקמן י. כה. כתובות יח: יבמות כה: (ז) מפי ר"ת כ"ל: (ח) ו"ל אליבא דר"י, (ט) לפינוי מוספות שם (ד"ה החשוד), (ט) [כס"א: דהב"א],

תורה אור השלם

1. על פי שנים עדים או שלשה עדים יזמת הופת לא יזמת על פי עד אחד: דברים יו ו יא: לא תשא שמע שוא אל תשת ידך עם רשע לזוית עד חמס: שמות כג א

הגהות הב"ח

(א) תוספות ד"ה ר' יוסי וכו' היינו ר' יוסי כ"ל ואת כ' נמחק: (ג) ד"ה בפלוגתא וכו' שמה חיס את עדי האב והוי כמו דלא הכחישו ויטרך: (ד) בא"י לאו כלום הוא אי נמי:

מוסף רש"י

בעוקצי תאנים. שהיו מעידים עליו שהרגו תחת מאנה ודקן בן עזאי תאנה זו עוקציה גסין או דקין. עוקץ, זנב הפר, מקום חיבורו לאלן (לקמן טו:). מצטרפין להרגו. את הרצוע (יבמות כה:). ואין אדם משים עצמו רשע. אין אדם משים את עדותו על עצמו ליעשות כשע, והא דק"ל הודאת פיו כמאה עדים דמי, הני מילי לתמונא צכל לקנסא ולעונש מלקות וליפקל לא (שם כה:): דהא אין קרוב וחדש לא לזכות ולא לחובה ואדם קרוב אלף עצמו (לקמן כה:).